

Marco Paone entrevista a Xosé Luis Mendez Ferrín

Xosé Luis Mendez Ferrín (Ourense, 1938) é un dos autores e intelectuais máis importantes e prolíficos da literatura galega contemporánea. Gañador de numerosos premios, a súa obra esténdese dende a poesía até o ensaio, obra na que tamén se recolle parte do seu forte compromiso e activismo político de esquerda. Doutor en Filoloxía pola Universidade de Vigo, exerceu como profesor de lingua e literatura no *Instituto Santa Irene* de Vigo. Entre 2010 e 2013 foi Presidente da Real Academia Galega. Dirixe actualmente a revista de pensamento crítico *A Trabe de Ouro*. Dende 1999 foi proposto varias veces para o Premio Nobel de Literatura pola Asociación de Escritores en Lingua Galega (AELG) e polo Pen Clube de Galicia.

Para empezar, vostede é un dos autores e intelectuais máis reseñables da contemporaneidade galega, pero como lle gusta entenderse dentro da cultura europea?

Considérome un escritor certamente europeo pero non central nin parte dunha cultura hexemónica. Hai unha literatura europea invisíbel e subalterna: aquela que se expresa en linguas europeas marxinadas e secularmente negadas por Occidente. Falo das literaturas ocultas que se expresan en gaélico, en galés, en bretón, en occitano, en catalán, en sardo, en retorrománico, en galego. Aí é onde se sitúa a miña obra.

Ademáis foi sempre un autor engagé, comprometido non só coa súa terra, senon coas loitas obreiras dun xeito internacional. Que incidencia pública cre que puido ter o seu pronunciamento público, pero tamén a súa obra e a poesía en xeral nestas fronteiras?

Como antifascista boa parte da miña vida literaria transcorriu no perigo e en actitude de resistencia a un poderoso aparello represivo. Outra porción da miña actividade humana e literaria desenvolveuse nunha democracia apenas formal e dominada polo capital á que tamén me opuxen. Se se me pregunta que incidencia puido ter a miña obra nos procesos sociais e políticos liberadores do meu país e do mundo, diría que ningunha ou moi pouca. Os pobos non marchan cara as grandes transformacións guiados polo canto dos poetas senon movidos por forzas históricas sumamente complexas.

*Tanto a súa narrativa como a súa produción poética, especialmente *Con Pólvora e Magnolias* (1976), marcaron un xiro na renovación da literatura galega. Con cal dos libros quedaría para deixar un trestemuño do seu facer literario?*

A miña obra vai aparecendo ao longo dun período moi dilatado, que abarca varias etapas históricas. Non sabería preferir ningunha das miñas obras.

No eido institucional vostede tamén foi Presidente da Real Academia Galega. Que balance fai desta experiencia e desta institución? Que é o que máis valora do conseguido durante eses anos?

Intentei, con outros colegas, imprimirlle á institución unha dinámica que bateu frontalmente contra intereses da maioría dos académicos, xente atenta exclusivamente aos propios privilexios e moi

próxima aos cativos poderes autonómicos. Fun expulsado da RAG coma o corpo extraño que alí eu parecía ser.

Como ve o panorama literario actual en Galicia? Hai algún autor que queira mencionar?

É difícilísimo deseñar panoramas dun tempo literario, mormente se ese tempo é o que estamos a vivir. Parece haber coincidencia en diversos observadores, especialmente nos non galegos, en notar que a poesía actual volve ter protagonismo e unha superior e orixinal entidade, como xa ocorrera no século XIX. É tamén abundante e moi viva a produción novelística, onde Galicia ten xa unha presenza internacionalizada. Pero esa dimensión na que hai voces e tendencias únicas, é a poética.

Como director da revista A Trabe de Ouro, revista na que ten unha relevancia particular a tradución, non lle pasará inobservado o premio en ámbito estatal á mellor tradución que en 2014 gañou a versión galega da novela Ulysses de Joyce. Que papel coida que desenvolve hoxe a tradución no sistema literario galego?

Nos anos vinte do século xx houbo escritores en Galicia que traduciron, leron e, mesmo, imitaron a James Joyce. A tradución completa e extraordinariamente ben feita que acaba de verse editada do *Ulysses* dá a sensación de que chega un pouco serodiamente. Pero, se cadra, no intre xusto de lermos Joyce sen solemnidade litúrxica e dispostos a gozar en galego da dimensión carnavalesca e hilarante do irlandés.

As traducións contribúen a divulgar, entre persoas que non coñecen o idioma orixinal de certas obras, autores fundamentais, como o caso de Joyce. A divulgación en linguas hexemónicas de autores galegos contribúe sen dúbida a conseguir, aínda que con dificultades, que a literatura galega sexa recoñecida en certos estratos cultos do mundo.

Falando de premios literarios, que valor teñen estes recoñecementos para da a coñecer o que se fai en Galicia fóra e dentro do seu espazo? Seguen sendo fundamentais sobre todo na promoción das novas xeracións ou experiencias poéticas?

En Galicia non existen grandes premios institucionais para escritores na lingua propia, o que supón un factor máis que fomenta a desvalorización da nosa literatura. O sistema literario galego case non ten premios retribuídos, o que actúa de forma moi negativa na promoción e valoración dos escritores novos.

Estamos nun ano importante, sobre todo politicamente. Que escenarios prevé para Galicia e para o conxunto do estado español? Que país é hoxe Tagen Ata?

Espero que as eleccións municipais en Galicia consumen, en primeira instancia, a confluencia da esquerda e do nacionalismo non sistémico. O réxime da II Restauración monárquica en España está en crise, como o está a UE e mesmo o sistema imperial dos USA. Da extinción deste mundo poderá xurdir unha oportunidade para Galicia e para as nacións sen estado propio de Europa Occidental e tamén para todas as vítimas do capitalismo.